

somheder, som er *afhængige af elementære drivkræfter*. I henhold hertil er der — bortset fra en dispensation, der er meddelt en enkeltvirksomhed — kun givet en dispensation, nemlig ved indenrigsministeriets bekendtgørelse af 30. marts 1915 til virksomheder med vindmotorer forsåvidt angår arbejde, der står i direkte forbindelse med vindkraften. Selv om undtagelsesbestemmelsen således kun er blevet brugt i ringe omfang, må det dog af hensyn til drivkraftens særlig uregelmæssige karakter anses for nødvendigt at opretholde den.

Den tredje i fabriklovens § 26 a indeholdte undtagelsesbestemmelse vedrører virksomheder, som er *afhængige af uregelmæssigt virkende forhold*. I henhold til denne bestemmelse er der meddelt dispensation dels til *virksomheder, der behandler råstoffer, som fremkommer uregelmæssigt, og som kræver hurtig behandling* for at hindre væsentlig værdiforringelse, således kødfoderfabrikker, talgsmelterier, svineslagterier, konserverfabrikker til behandling af friske råvarer, ægeksporthandlinger og ægpakkerier, der tillige driver ægpræserving, de ved slagning af kreaturer til eksport beskæftigede virksomheder, kartoffelmelsfabrikker i frostperioder og frørensier, dels til *virksomheder, hvor der foregår processer, som er afhængige af vejrliget*, f. eks. tørring i fri luft af halvfærdige produkter — således mursten og pap — og endelig til *virksomheder, hvor der kan fremkomme en uforudseelig forøgelse af efterspørgslen*, således mineralvandfabrikker ved pludselig indtrædende varme, sukkervarefabrikker de to sidste måneder før jul og beklædningsindustrien nogle uger om foråret og om efteråret.

Da der således har udviklet sig en ganske bestemt praksis med hensyn til de undtagelser, som man har anset sig for beføjet at meddele i henhold til bestemmelsen i § 26 a angående uregelmæssigt virkende forhold, må det anses for rigtigst at opretholde bestemmelsen i sin nuværende formulering.

ad b). I fabriklovens § 26 b er der hjemmel til at gøre undtagelse for *virksomheder, der af hensyn til befolkningens forsyning med daglige livsfornödenheder kræver uafbrudt drift*. Nogle af de virksomheder, der har haft dispensation i henhold til denne bestemmelse, vand-, gas- og elektricitetsværker, er nu medtaget under § 36, jfr. bemærkningerne til denne paragraf, der i det hele medtager virksomheder, der tjener almene formål.

Bestemmelserne i § 37 åbner adgang til undtagelse for de virksomheder, i hvilke

det er nødvendigt at foretage arbejde af hensyn til befolkningens forsyning med livsfornödenheder. Der er ikke gjort nogen sondring mellem, om det drejer sig om fornödenheder, som bør kunne tilfredsstilles på helligdage, eller om livsfornödenheder, der skal tilfredsstilles på hverdage.

ad c). Under dette punkt er på samme måde som efter den nugældende fabrikløvs § 26 b givet hjemmel til at *undtage virksomheder, som ifølge deres beskaffenhed kræver uafbrudt drift*. Bestemmelsen forstås således, at der i almindelighed må foreligge en teknisk nødvendighed for uafbrudt drift, hvorimod det ikke er tilstrækkeligt, at økonomiske hensyn gør en sådan ønskelig. Imidlertid er det i praksis ofte vanskeligt at afgøre, hvor megen ulempe der volds ved en standsning, idet en teknisk nødvendighed i allerstrengeste forstand så godt som aldrig foreligger. Der er dog visse kemiske processer, der ikke vilkårligt lader sig afbryde, og til hvis rette forløb der kræves et vist arbejde. Her kan for det første nævnes visse fabrikationsprocesser som f. eks. gæring, kogning, brænding og tørring, der ikke vilkårligt lader sig afbryde, uden at produkterne tager alvorlig skade eller simpelthen ikke kan blive fremstillet. Dette gælder f. eks. for rodfrugt- og grøntsagstørrerier, gær- og spritfabrikker samt eddikebryggerier og for pasning af ovne ved visse brændingsprocesser — således i sten-, ler- og glasindustrien — galvanisering og lignende arbejder samt visse arbejder i jernstøberier, kabel- og trådfabrikker, emaillefabrikker og imprægneringsanstalter. Dernæst kan nævnes sådanne industrielle processer som destillation, sublimering, filtrering o. lign., hvis afbrydelse vil medføre forstoppelse eller andre forstyrrelser i apparaturen, som vil lægge driftens genoptagelse efter helligdagsstandsningen uforholdsmæssige hindringer i vejen. Herhen hører bl. a. i sukkerrafinaderier de nødvendige arbejder ved sukkersaftens filtrering og i svovlsyrefabrikker koncentrationen af svovlsyre.

Da bestemmelsen har virket tilfredsstillende i praksis, foreslås den bibeholdt i sin nuværende formulering.

ad d). Under dette punkt er i overensstemmelse med den gældende bestemmelse i fabriklovens § 26 c foreslået optaget en bestemmelse, der kan anvendes i tilfælde, hvor andre muligheder for dispensation er udelukket. Bestemmelsen er dog under hensyn til reglen i § 38 om arbejdsfrihed formuleret således, at det er et vilkår for dispensation, at der mellem arbejdsgivere og arbejdere i de pågældende virksomheder